

Posudek

rigorózní práce Mgr. Petry Venclové na téma: „Vzájemná vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi“.

Autorka rigorózní práce zvolila téma, které, jak ukazuje vývoj právní úpravy, teoretická literatura i značná frekvence této právní problematiky v soudní praxi, dává dobré možnosti zpracování pro rigorózní práci. Autorka pojala své téma velmi důkladně – zabývá se většinou jeho stránek, a to do hloubky. I toto je důvodem, že předložila práci, která svým rozsahem tvoří dvojnásobek počtu stran požadovaných příslušnými předpisy pro práci rigorózní. Autorka vytvořila svým způsobem jakousi „monografii“, nikoli ovšem podoby praktické příručky. Rozhodně však rozsáhlý výklad v práci podaný, nelze označit za „multum, sed non multo“, tedy za výklad rozsáhlý, leč^{ne} pouze popisný. Naopak – v první řadě chce poukázat na výbornou autorčinu práci s literaturou. Autorka postupně klade různé otázky, které přináší teorie i praxe a hledá na ně opět v těchto oblastech odpovědi. O tom svědčí zejména odkazy na použité prameny, které autorka poctivě na jednotlivých stránkách uvádí (upozorňují, že práce má 172 stran výkladového textu, odkazů a poznámek je uvedeno celkem 217).

Zvolená systematika práce je správná – je jednak logická, jednak přehledná, čtenář se takto dobře v práci orientuje. Práce je rozdělena (kromě úvodu a závěru) do celkem devíti částí.

Ve svém posudku se dále budu stručně zabývat (postupně) některými částmi práce, zejména mne zaujaly teoretické výklady, v něž předchází výklad pozitivně právní úpravy v předložené práci vyústil.

V první části, která se zabývá pojmem rodiny a specifiky vzájemné vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi, nemám zásadních připomínek; bylo by možno uvést, že pojem „dítě“ v soukromém právu (viz str. 8 práce), je ovšem chápán jinak, než dítě ve smyslu Úmluvy o právech dítěte (čl. 1). Dále bych připomněla, že rozlišení mezi tzv. malou nukleární rodinou a širší patriarchální rodinou je autorkou uváděn ve správné souvislosti. Nicméně určité jevy v současné době ukazují na dlouhodobé soužití svobodných dětí s rodiči v jedné domácnosti, nehodlajících založit vlastní rodinu. Vede k tomu, kromě jiného, i dlouhodobá závislost na rodině, než je dosaženo (zejména studujícími) „sociální zralosti“, atd.

Pokud jde o druhou a třetí část předložené práce, hodnotím je stejně, jako uvádí sama autorka v úvodu, šlo jí zde především o důkladný a důsledný výklad pozitivně – právní úpravy zkoumané problematiky. K těmto kapitolám obecně uvádím, že autorka obrátila svou pozornost náležitě též k judikatuře. Kladně hodnotím systematický přístup, podávající – byť jde především o výklad pozitivní úpravy, přehlednou analýzu právní úpravy de lege lata a výklad a aplikace soudní praxí. Mám ovšem jednu obecnou připomínku, která vyjadřuje můj osobní názor a možná, že je vzhledem k tradičnímu výkladu nestandardní. Jde o problém „zániku vyživovací povinnosti“. Podle mého názoru „relativní zánik“ (str. 61) neexistuje. Vyživovací povinnost, jako právní normou předepsaná vzájemná práva a povinnosti konkrétních subjektů, nezaniká nikdy. Proto nelze mluvit o jejím „oživnutí“. Práva a povinnosti z ní plynoucí, vyžadují k tomu, aby byla plněna, resp., aby vznikl nárok, existenci konkrétních skutečností. Proto, kdy zde tyto skutečnosti nenastaly nebo pominuly, nezaniká vyživovací povinnost jako taková, ale pouze povinnost „plnit výživné“, resp. uplatňovat nárok na jeho plnění. Ostatně upozorňuji na rozhodování o výživném na str. 63, druhý odstavec, kde

autorka sama říká, že „vyživovací povinnost je totiž dána z ZOR, soud pouze deklaruje její výši ...“. Co je třeba rozumět touto deklarací? Podle mého názoru je jím stanovení výživného. Tato problematika daná pojmy „vyživovací povinnost“ a „výživné“, se ostatně ozývá i ve výkladu § 96 odst. 2 ZOR, o kterém autorka píše na str. 70.

K druhé části bych ještě uvedla, že kladně hodnotím i vyčerpávající výklad, který autorka podává v oddílu 5 a 6 této části.

Taktéž třetí část věnovaná výkladu vyživovací povinnosti dětí k rodičům, je zpracována přehledně a velmi pečlivě; rozsahem je pochopitelně menší, než část předchozí. K této části vznáším na autorku dotaz: jak, pokud jde o „potřebnost“, posuzovat rodiče, který se zbavil většího majetku (např. daroval vše pouze jednomu z potomků, druhovi, charitativní organizaci, a pak, coby zcela nemajetný, event. bez dostatečného důchodu, žádá své potomky o výživné?

V části páté se autorka věnuje další související problematice již více teoretické, a to relaci zkoumaných institutů k občanskému zákoníku a některým jeho institutům. Autorka opět postupuje vyčerpávajícím způsobem – nemám tu žádných podstatných připomínek, až na to, že o „samostatnosti rodinného práva“, byly již před lety vedeny úvahy, zejména v časopisecké literatuře. Přístup chápání třídění práva na veřejné a soukromé, mění svým způsobem pohled na zákon o rodině jakožto *lex specialis*? Toto dávám autorce k úvaze.

K šesté části (poněkud rozsáhlé), řešící problematiku procesně právní, jež s tématem souvisí, ponechávám bez připomínek; jde o výklad, který je opět velmi aktuální, pečlivý, a není prost některých teoretických úvah. Podle mého názoru jde o výklad, který je zde sice vhodný, ale svým způsobem je „navíc“. Stejný názor mám na část osmou – souvislosti veřejného práva, který dal autorce jistě hodně práce a je pro čtenáře velmi zajímavý, ale z hlediska těžiště práce, je opět dalším pohledem, téma dosti rozšiřujícím.

Naopak je třeba upozornit na část sedmou „Teoretické koncepce právní úpravy vyživovací povinnosti“.

Zde autorka přistupuje ke svému výkladu z hlediska koncepce normotvorby jako takové, vychází především z obecné teorie práva a příslušné literatury o tzv. tvorbě právní normy „kondicionálně otevřené“ či „kondicionálně uzavřené“ (srov. str. 138). Z hlediska této nauky se pak autorka snaží o výklad české úpravy rozsahu výživného i některých dalších zahraničních úprav, které přistoupily k tzv. objektivizaci výživného. Ráda bych zdůraznila to, že i některé právní úpravy upravující objektivizované výživné (tabulky, vzorce), uváděly současně možnost volné soudcovské úvahy, stanovit výživné v odůvodněných případech nad nebo pod stanovenou hranici. Autorka na str. 147 sice uvádí příklad maďarské úpravy, ale hlouběji o této možnosti neuvažuje. Autorka se nezmiňuje vůbec o výzkumu, který byl i publikován bývalým PÚMS a věnoval se podrobně problému tzv. objektivizace výživného.

Významnou, pro závěr práce, je devátá část, věnovaná úvahám *de lege ferenda*. V jejím prvním oddílu se autorka věnuje rozboru tří aspektů, jde o: obecné úvahy, rekonstrukci soukromého práva a právně relevantní sociologické úvahy. Zejména v uvedeném třetím oddílu některé své návrhy konkretizuje – zde zaujala autorku zejména právní problematika registrovaného partnerství (osobně ovšem právě tyto tyto svazky považuje v současné době za okrajový jev). Dále k návrhu uvedeném na str. 168, druhý odstavec, tj.

stanovení pevné věkové hranice pro potomka majícího nárok na výživné, nesouhlasím (nelze aplikovat na celoživotně postižené děti).

Pokud jde o výživné pro seniory, s autorčinými závěry souhlasím, upozorňuji ještě na jeden aspekt – a tím je zdravotní stav potřebného – zdravotní péče již dnes vyžaduje další úhrady, než které jdou z nemocenského pojištění.

Závěr celkem odpovídá předchozímu textu, nemám připomínky.

Obsah práce mne velmi zaujal, vybízí k diskusi na dobré teoretické úrovni a dává kvalifikovanou informaci, především o soudní praxi.

Předložená práce splňuje všechny předpoklady stanovené pro úspěšnou práci rigorózní, možno říci, že místy je i překračuje (zejména rozsahem). To, že nejde o práci pouze popisnou, svědčí i moje připomínky, které autorka svou prací vyvolává, a to v kladném smyslu. Proto předloženou práci, jako plně vyhovující, **doporučuji** k ústní obhajobě.

Praha, listopad 2008.

Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc
konzultant rigorózní práce